חזור ושנה: שקידה, חזרה ומידות טובות

דף מקורות לתלמיד · אגרות הראי״ה · עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך המקורות. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

המקורות

מקור 1: לחזור עשר פעמים

הרב קוק כותב לאחיו הצעיר, שסיפר לו שהוא חוזר שלוש פעמים על מה שלמד:

> ״דע לך אחי יקירי, כי הנני יודע ועד על פי הנסיון [ומעיד מתוך ניסיון] כי אי-אפשר כלל לזכות בחזרה של ג׳ פעמים, [על חשיבות החזרה על הלימוד אמרו חז"ל (חגיגה ט): "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד"] ואבקשך מאד אחי יקירי להרגיל עצמך לחזור לכהפ״ח עשר פעמים כל פרק קודם שתתחיל פרק אחר. כי אין תועלת כלל בלימוד שנשכח מיד אחר הלימוד.״

אגרות הראי״ה, כרך א׳, אגרת ו · (בויסק, תרנ״ח)

מילים: לכהפ״ח – לכל הפחות

שאלות למחשבה:

1. הרב קוק ״נבהל״ דווקא ממספר החזרות, ולא מכמות החומר שאחיו למד. למה לדעתכם?
2. מה ההבדל בין ״ללמוד״ פרק לבין ״לזכות״ בו?
3. ״אין תועלת כלל בלימוד שנשכח״ – האם אתם מסכימים? מה מזה נכון גם ללימוד לבחינה?

מקור 2: גם מעלה קטנה

הרב קוק כותב לבנו, הרצי״ה, ששמח לשמוע שהחליט להישאר וללמוד בירושלים:

> ״רק התאמץ, בני יקירי, [הרצי"ה, בנו של הרב קוק, שלמד אז בירושלים] במדות טובות וביראת השי״ת ואהבתו, בשקידת התורה, למגמר ולמסבר [ללמוד ולהבין (ארמית, על פי עבודה זרה יט)] ולחזור יפה, שיהיו ד״ת שנונים ומחודדים בפיך, [על פי קידושין ל] ולהשתלם כמה דאפשר בכל מיני שלימות ומעלות וידיעות שהן תפארת לאדם. ואל תקטן בעיניך אפילו מעלה קטנה להשתדל להשתלם בה, ואל ימעט בעיניך כמו כן חסרון היותר קטן, בדרכיך ומדותיך והנהגותיך, לתקנם ולשכללם. והיה תמיד מלא רצון, ונוטה יותר לשמחה וטוב לבב, והתחבר ליראי ד׳ וגדולים בתורה״

אגרות הראי״ה, כרך א׳, אגרת כח · מרחשון תרס״ו – יפו

מילים: השי״ת – השם יתברך; למגמר ולמסבר – ללמוד ולהבין (ארמית); ד״ת – דברי תורה; כמה דאפשר – כמה שאפשר

שאלות למחשבה:

1. הרב קוק מונה כמה דברים: מידות טובות, יראת שמים, שקידה, ידיעות. למה לדעתכם המידות הטובות באות ראשונות?
2. ״ואל תקטן בעיניך אפילו מעלה קטנה״ – תנו דוגמה למעלה קטנה שאפשר לעבוד עליה כבר השבוע.
3. איפה השמחה נכנסת? האם שקידה ושמחה סותרות זו את זו?

מקור 3: אבא רוצה לדעת הכול

בהמשך אותה אגרת:

"כתוב נא לנו, בני יקירי, [הרצי"ה, בנו של הרב קוק, שלמד אז בירושלים] מכל פרטי התנהגותך, ממש לפרטי פרטיות. כי הלא תוכל לשער כמה גדולה היא התענינותנו בכל עניניך, ממש שבתך וקומך, באיזו שעה אתה אוכל פת שחרית ומה, ובאיזו שעה סעודת הצהרים וסעודת הערב, ומתי תלך לישון"

אגרות הראי"ה, כרך א', אגרת כח · מרחשון תרס"ו – יפו

שאלות למחשבה:

1. מה מלמד הקטע הזה על הקשר בין הרב קוק לבנו?

2. למה לדעתכם גדול בתורה מתעניין גם בשעת ארוחת הבוקר ובשעת השינה של בנו?

מדברי חז"ל

בגמרא (חגיגה ט) נאמר: "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". אפשר לשאול את התלמידים: מה מוסיפה החזרה המאה ואחת?

מתוך "למורים ולמחנכים" באתר מפתח אגרות הראי"ה – igrot.shlomo-aviner.net/morim/shkida